

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ ԻՆՉՈՒԻ ԽԱՉՈՒԵՑԱԻ

Աստուած ինչո՞ւ թողլատրեց, որ Իր Միածին Որդին խաչուի: միթե Աստուած *փրկագինի*՞ մը կարիքը ունէր: Սիրոյ Աստուածը, միթե ուրիշի՞ մը զոհաբերութեամբ կը ներէ յանցաւորը կամ մեղապարտը, թէ Ի՛ր գթառատ սիրոյն համար: Հեթանոս և Մովսիսական մեղքի՛ զոհագործութիւնը (անասուններու պատարագը) միթե՞ աստուածահաճոյ, աստուածային հրամա՞ն ու հրահանգ էի՞ն, թէ՛ մարդահնար արարքներ միայն:

Հին Կտակարանի վերջաւորութեան Մովսէսէ մօտ 800 տարի վերջ է, որ Իսրայէլի մարգարէները վերջապէս ըմբռնեցին թէ անասուններու զոհաբերութիւնները անիմաստ են ու Աստուածահաճոյ չեն, այլ մարդահնար աւելորդաբանութիւններ, ու վկայեցին, ըսելով.

«Քանզի ես *ողորմութիւն* կ'ուզեմ և ոչ թէ զոհ,
Ու ողջակէզներէն աւելի՝ Աստուծոյ *գիտութիւնը*»--Ովսեայ 2. 6:
«Արջառ մորթողը մարդ մեռցնողի պէս է,
Գառնուկ զոհողը շուն մորթողի պէս,
Նուէր մատուցանողը խոզի արին մատուցանողի պէս,
Կնդրուկ ծխողը կուռք պաշտողի պէս,
Կ'ըսէ Տէրը.
Բայց ես ասոր պիտի նայիմ,
Այսինքն *խոնարհին* և *կոտրած հոգի* ունեցողին (զղջում)
Ու իմ խօսքէս դողացողին»--Եսայ. 42. 1-3:

Դաւիթ թագաւոր իր մեղքը (Ուրիայի կնոջ հետ գործած պոռնկութիւնը) խոստովանելէն ու *զղջալէ՛ն* վերջ, ներհոգւոյն աչքերու լուսաւորումով ու խոր գիտակցութեամբ ուղղափառօրէն կը պատասխանէ անասուններու զոհաբերութիւնը սաղմոս ԾԱ. 16-17 համարներուն մէջ, ըսելով.

«Վասնզի *զոհի չես հաճիր որ զանիկա մատուցանէի.*
Դուն ողջակէզի ալ չես հաւնիր:
Աստուծոյ զոհը կոտրած հոգին է.
Կոտրած ու խոնարհ սիրտը, (զղջումը)
Ով Աստուած, Դուն չես անարգեր»:

Դաւիթ թագաւոր, Մովսէս մարգարէէն մօտ 700 տարի վերջ կ'անդրադառնայ, թէ ի՞նչ է որ Աստուած կը փնտռէ ու կը փափաքի տեսնել մարդ

արարածի իսկութեան մէջ՝ *կոտրած հոգի* (զղջում) և *խոնարհ սիրտ* (խոստովանանք): Աստուած մարդկային օրէնքներով չգործեր, այլ գերագոյն իմաստութեամբ:

Հեթանոս կրօններու մէջ, անասուններ զոհել, իրենց աստուածները պատուելու և *հաճեցնելու* լաւագոյն ձեւը կը համարուէր: Յոյն պատմութեան մէջ Ակամեմնոն Յոյն բանակի գերագոյն հրամանատար-ը նոյնիսկ զոհագործել տուաւ իր հարազատ աղջիկը՝ Իֆիժէնեան, ծովերու աստուածներուն, որպէսզի անոնք յաղթութիւն պարգեւեն Յոյն բանակին: Երեխաները, հեթանոս կրօններու մէջ, կը զոհագործուէին որպէս լաւագոյն միջոց իրենց աստուածները զոհացնելու և հաճեցնելու համար, կարծես թէ Աստուած շօշափի բանի մը (կաշառփի) կարօտը ունենար ...: Հեթանոսներ կը զոհէին իրենց *հարազատները*, սակայն չէին զոհեր իրենց *Բմահաճոյքը*՝ հեշտանքը, խաբեբայութիւնը, շահագործումները և ուրիշներ գերեզմարելու տմարդութիւնը: Անոնք սխալ ընթացքով շիտակ նպատակի հասնիլ կ'ուզէին: Բրիստոնէութեան մէջ հաւատացեալին զոհը՝ Ի՛ր **անձը** ըլլալու է, ո՛չ թէ անասուն մը: Բրիստոս, մարդ արարածը զղջումի բերելու համար (մարդուն սխալ ընթացքը անոր ցոյց տալու համար) զոհեց իր Անձը:

Ի՞նչ կը նշանակէ "անձը զոհել":

Մարդ անհատի "**անձ**"-ին մէջ համայն աշխարհ մը և ինքնատիպ պատմութիւն մը կայ, որովհետեւ մա՛րդ անձեռնմխելի էակ մըն է (մանրակերտ տիեզերք մը): Նոյնիսկ Աստուած, մարդ արարածի *ազա՛տ* կամփին ձեռնամուխ չ'ըլլար (մատնիչ Յուդայի պարագան): Մարդու *անձնականութիւնը* բերդ մըն է, ամրոց, տաճար ու խոյանք: Գիտակից մարդը իր մէջ ունի երկու եզրեր՝ աստուածային ու մարդկային (հոգեղէն ու հողեղէն), որոնք շարունակ բախումի մէջ են, ու կը թափանցեն կեանքի բոլոր ոլորտները: Ամենաազնիւր, ամենագեղեցիկը, ամենահզօրը և յաւերժականը՝ *ինքնագոհողութեան* զգացումն ու արարին է:

Յիսուս Բրիստոս իր *Անձին* և *ապրումի՛ն* ընդմէջէն ցոյց տուաւ Հօր Աստուծոյ Դիմագիծը և Ինքնութիւնը՝ **ՍԵՐՆ ՈՒ ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՆԸ**: Բրիստոս իր փաւարար խաչելութեամբ, ու կատարելով իր Հօր կամքը դարձաւ *Փրկիչը* աշխարհի: Աստուծոյ սիրոյն զազաթնակէտը տիեզերքի ստեղծագործութեամբ չի յայտնաբանուիր, այլ իր Որդւոյն խաչելութեամբ՝ Հօր Աստուծոյ տառապանքը արտայայտելով: Ան կ'ըսէ Յով. ԺԷ. 1 համարին մէջ.

«Փառաւորե՛ Որդիդ, որպէսզի *Որդիդ ալ Բեզ փառաւորե՛ք*:»:

Յիսուս Բրիստոս իր լուռ խաչելութեամբ ջանաց մարդկութեան ցոյց տալ անոնց սրտին խաւարակուռ ու հոգւոյն տխմար փառամոլութիւնը, երբ բնակա՛ն զօրութիւններ, ի պատիւ իրենց Տիրոջ, մարեցին երկնակամարի

լապտերները որպէսզի այդ խաւարումին ընդմէջէն մարդիկ տեսնեն Հօր Աստուծոյ անսպառ սէրն ու ողորմութիւնը: Քրիստոս Իր տառապանքի՛ն ընդմէջէն ջանաց ցոյց տալ մարդկային բրտութիւնն ու Աստուծոյ բարեգթութիւնը հանդէպ մեղաւոր մարդկութեան: Նոյնիսկ Յիսուս Իր կոտտացող ցաւին ընդմէջէն ու համատարած մթութեան մէջ փայլատակեց Հօր Աստուծոյ բարեգթութիւնը և Անոր ՍԻՐՈՑ կանթեղը, ըսելով.

«Հա՛յր, ներե՛՛ր ասոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչ կ'ընեն»:

Յիսուս Քրիստոսի փնտռած "փառք"ը, Ի՛ր Անձը մեծարել չէր, այլ Հօ՛ր Աստուծոյ և Ի՛ր Բաւարար փրկութեան իրագործումը. Ան ըսաւ.

**«Յաւիտենական կեանքը Քեզ Ճանչնա՛լն է՝
որպէս Ճշմարիտ միակ Աստուած և Ճանչնալ
Յիսուս Քրիստոսը՝ որ դուն ղրկեցիր»:**

Տիեզերքի ստեղծագործութիւնը մեքենական (նիւթական) արարչագործութիւն մըն էր, իսկ Քրիստոսի Խաչելութիւնը՝ **հոգեկա՛ն** ստեղծագործութիւն մը՝ արուեստի, բարիի և Ճշմարտութեան վերածնունդը, որ պէտք է արտացոլայ հաւատացեալին **զղջացո՛ղ** սրտին մէջ: Քրիստոսի վարդապետութիւնը (պատգամը) գիրքերէ ուսանելի փիլիսոփայութիւն մը չէ՛, այլ կենդանի՝ Անձնաւորութենէ բխած կենդանարար ու վերածնիչ ուժ ու զօրութիւն է: Քրիստոնէութեան կեդրոնը՝ առանցքը Յիսուս Քրիստոսի **Ա՛նձն** է, Անոր թողած լուսեղէն Ռոտնախոյնները, Անոր բարեգութ ու ողորմած հայեացքը, Անոր սիրոյ և առինքնող ժպիտը ապաշխարող ու զղջումի եկող մեղաւորներուն:

Ուստի ինչպէ՞ս ըմբռնել Ս. Խաչելութիւնը: Յիսուսի Խաչելութիւնը ինչպէ՞ս կը փրկագործէ մեղաւորը: Քրիստոսի տառապա՞նքը հաշտեցուց զԱստուած մեղաւորին հետ: Աստուած ինչո՞ւ թոյլ տալու էր որ Իր Միածինը խաչուի: Միթէ Արարիչ Աստուած Իր Որդւոյն մահուա՞ն կարիքը ունէր:

Յիսուս Քրիստոսի Խաչելութիւնը զԱստուած հաճեցնել չէ՛ր: Աստուած արդէն իսկ կը սիրէր Իր բարձրագոյն արարչագործութիւնը՝ մարդը: Խաչեցեալին թափած Արիւնը յագեցում ու **հատուցում** մը չէ՛ր աստուածային բարկութեան: Աստուած, հեթանոսներու պաշտած աստուածներու նման՝ **նախանձոտ ու վրէժխնդիր** աստուած մը չէր, այլ բազումողորմ ու բարեգութ: Հեթանոս աստուածները հեշտամոլ, պատժող ու բարկացոտ անձնաւորութիւններ կը նկատուէին: Հայր Աստուած՝ ներող ու սիրող Արարիչ ներկայացաւ Իր Որդւոյն Աստուածայայտնութեամբ որ յաւերժօրէն կը հրաւիրէ բեզ և զիս ըսելով.

*«Ինձի՛ եկէ՛ք դու՛ք բոլորդ, յոգնածներ և բեռնա-
ւորուածներ, և ես հանգիստ պիտի տամ ձեզի»:*
*«Թող ձեր սրտերը չխռովին. հաւատացէ՛ք Աստուծոյ,
հաւատացէ՛ք նաեւ ինձի»--Յով. ԺԴ. 1:*

Վերոյիշեալ արտայայտութեամբ, Բրիստոս կը խորհրդանշէ, բացատրել կ'ուզէ, ըսելով. *"Ի՛մ ներկայացուցած Աստուծո՛յս հաւատացէ՛ք, ո՛չ թէ ձեր կարծած ու երեւակայական աստուածներուն"*: Յետոյ Յիսուս կ'աւելցնէ ըսելով. *«Ես եմ ճշմարտութիւնը, Ճամբան ու Կեանքը»*, որ կը նշանակէ՝ *"Ի՛մ յայտնութիւններս ճշմարիտ են, Ճամբան են ու նաեւ յաւիտենական Կեանքը: Յով. ԺԷ. 3* համարներուն մէջ Բրիստոս կ'ըսէ.

***Յաւիտենական կեանքը այս է՝ որ ծանչնան
Քեզ միակ ճշմարիտ Աստուած, և ծանչնան
Յիսուս Բրիստոսը, զոր դուն ղրկեցիր»:***

Մեղաւորի մը, շփոթածի մը փրկութիւնը, ճշմարիտ Աստուածը ծանչ-նալով կ'ըլլայ (ծանչնալ՝ վստահիլ կը նշանակէ): Այն ճշմարիտ Աստուծոյ ողջոյնը, Բրիստոսի յայտնութեամբ փոխարկուած է. *«Մի՛ վախճա՛ք»*-ի սիրոյ ողջունով, որ կը զատորոշէ Բրիստոնէական հաւատքը բոլոր միւս կրօններէն:

Ուստի, Բրիստոսի սրբարար Խաչելութիւնը ու փրկարար Արիւնը Թափ-ուեցաւ ո՛չ թէ զԱստուած *հաճեցնելու* համար, այլ քեզ և զիս ***ցնցելու***, և գիտակցութեան բերելու համար մեզ, որպէսզի տեսնենք մեր մեղաւոր ըլլալը: Բրիստոս Իր զոհաբերութեամբ կը յուզէ՝ մարդկութեան գիտակից ու զգայուն խիղճը: Բրիստոսի Խաչելութիւնը պատմական նոր ու խորունկ անդրադարձի և ինքնագիտակցութեան երկունք մը բացաւ մարդու ներաշխարհին մէջ: Ո՛չ թէ Աստուծոյ արդար բարկութիւնը խաչեց Յիսուս Բրիստոսը, այլ մե՛ր անմտութիւնը, մե՛ր ատելութիւնը հանդէպ Իր սիրոյն, ու մեր անձնա-սիրութիւնը, վրէժխնդրութիւնն ու ցոփութիւնը:

Օրինակ:

Անչափահաս, անկիրթ ու բարկացող զաւակ մը, վիճաբանութեան մը ընթացքին սխալմամբ կամ վայրագ անմտութեամբ կ'ապտակէ իր ծնողքը ու արինւնլուայ կը ձգէ անոր դէմքը: Այս անմարդկային բիրտ արարքը կրնայ ունենալ երկու հետեւանք (ծխտական ու դրական), որ այլեւս կախեալ է ո՛չ թէ զաւկէն, այլ ծնողէն: Եթէ ծնողք մը կը սիրէ իր զաւակը անսպառ սիրով ու կ'աղերսէ զինք ապտակող զաւկին, ըսելով. *«Կը սիրեմ քեզ ու կը ներեմ քեզի»*, անչափահաս և անմիտ զաւակը կրնայ ունենալ հոգեփոխութիւն մը ու զղջալով իր գործած վայրագութեան համար, *ծնրադիր ներում*՝ խնդրէ,

ու սկսի սիրել իր ծնողքը, նուիրելով ինքզինքն իր ծնողաց բարի կամքին:

Երկրորդ.- Ծնողք մը իր զակին այս գազանութեան դիմաց եթէ տունէն վտարէ զինքը ապտակող անմիտ զաւակը այդ տղան կրնայ կորսուիլ, երբեք չզոյջալ ու բնաւ չվերադառնալ տուն:

Աստուած գիտնալով մարդ արարածին ըմբռնելու սահմանը, զայն փրկելու համար հանդուրժեց անոր բրտութեան, անմտութեան ու վայրագութեան, և թոյլ տուաւ որ Յիսուս խաչուի: Ո՛չ թէ Ի՛նք (Աստուած) գոհացում ուզեց գտնել ու հաշտուիլ մեղաւոր մարդկութեան հետ, այլ՝ որպէսզի մարդ արարածը ի՛նք, ի՛ր գործած բրտութիւնը կարենայ տեսնել *ջօշափելի* ու *տեսանելի* կերպով՝ սուրբ ու փրկարար խաչելութեան տառապանքին մէջ:

Արեան հոսումը, վաղ դարերէն սկսեալ, ամենագոր արտայայտութիւնն է *զգաստութեան և սթափումի* բերելու համար մարդը, քան հակամարտութիւնը կամ լռութիւնը: Արեան հոսումը վիրաւոր անձէ մը, ունի անբացատրելի միտակ, հոգեցունց և ներանձնական խոր զգացողութիւն: Զգացողութիւնը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ հոգեկան *հաղորդութիւն*: Առանց զգացողութեան մեռած է «ես»ը: Ս. Խաչելութեան առջեւ, մարդուն (մեղաւոր կամ հաւատացեալ) կուտակուած զգացումները դուրս կը թափին իր շրթներէն և աչքերէն նման կայծերու: Ան գալով ինքզինքին կը խոստովանի "Անառակ Որդւոյն" նման ու կ'ըսէ.

«Հա՛յր, մեղանչեցի երկնքի դէմ և Քու առջեդ»:

Քրիստոսի Խաչելութեան ցաւն ու տառապանքը աւելի՛ խոր էր Հայր Աստուծոյ համար, քան Իր Որդւոյն՝ Յիսուսի: Որովհետեւ ծնողք աւելի՛ կը տառապին իրենց որդւոյն ցաւով, քան իրենց զաւակը: Աստուծոյ այս անտանելի ցաւին ու տառապանքին պատճառաւ երբ Հայր Աստուած դարձուց իր հայրական հայեացքը Գողգոթայէն, մեր Տէրն ու Փրկիչը աղաղակեց ըսելով.

«Աստուած իմ, Աստուած իմ ինչո՞ւ թողուցիր զիս»:

Տիեզերային այս տրամային առջեւ Ի՞նչ ըլլալու է մե՛ր ալ մտածումը, տրամադրութիւնը և ընդառաջումը:

Ս. Խաչելութեան պատուանդանին, ծնրադիր կը մտածենք ու կը սփանջանանք Հօր և Որդւոյն *միակամութեան*: Հայր Աստուած ու Որդին դարձած են մէկ կամք, մէկ արտայայտութիւն և մէկ փրկարար Զօրութիւն:

Քրիստոս Իր հօտին ու ոչխարներուն (եկեղեցիին), Իրեն հաւատաքողներուն և Զինք սիրողներուն համար սապէս ըսած է.

«Իմ Հայրս զիս կը սիրէ անոր համար որ ես իմ կեանքս կու տամ, որպէսզի կրկին առնեմ զայն: Ոչ ոք կը խլէ զայն, այլ ես ինքս կու տամ զայն. իշխանութիւն ունիմ զայն տալու և իշխանութիւն ունիմ վերստին զայն առնելու. այս պատուէրը իմ Հօրմէս ստացած եմ»--Յով. Ժ. 17-18:

Քրիստոսի վերոյիշեալ նուիրումն ու սէրը, մեղաւոր մարդկութիւնը արթնցնելու՝ զանոնք ցնցելու՝ համար էր: Յիսուս հանդուրժեց մեր անմտութեան ու անչափահասութեան վայրագութիւնը (խաչելութեամբ) և կամաւոր եղաւ յայտնելու Հօր Աստուծոյ սէրն ու ողորմութիւնը համայն մարդկութեան:

Հնդկաստանի Մահաթմա Կանտին ու Ամերիկայի Մարթին Լուտեր կրտը թափանցեցին Յիսուսի Ս. Խաչելութեան խորհուրդին, և իրենք ու իրենց համախոհ աշակերտները, դիցազնակա՛ն անձնագոհութեամբ, վիրաւորուեցան, ու մեռան, կոխկռտուելով ձիերու սմբակներու ու ռստիկանական շուներու ատամներու ներքեւ: Անգլիոյ ու Ամերիկայի "Բրիստոնեայ" կարծուած ազգերը երբ տեսան խաղարարար ցուցարարներու վայրագօրէն սպաննուիլը, վախցան իրենց ժողովուրդին ապստամբութենէն ու շնորհեցին ազատութիւն Ամերիկայի սեւերուն ու Հնդկաստանի՝ անկախութիւն ու պետականութիւն:

Անգլիա ու Ամերիկա չզղջացին, այլ դիւանագիտութեամբ ու նուազագոյն կորուստի փոխարէն, ջանացին պահել գէթ տնտեսական հզօրութիւն:

Հոգեգալուստին, Պետրոս առաքեալ կը հրաւիրէ իր ազգակիցները (Յիսուսը խաչողները), որ զղջումի գալով ստանան Աստուծոյ ողորմութիւնը, որովհետեւ Աստուած թէ սիրո՞ղ է և թէ ներո՞ղ, Պետրոս առաքեալ կ'ըսէ.

«Ով Իսրայելացիներ, լսեցե՛ք այս խօսքերը. Յիսուս նազովրեցին, այն մարդը զոր Աստուած ներկայացուց ձեզի զօրութիւնով, նշաններով և զարմանալի գործերով ... զայն անօրէններու ձեռքով փայտի վրայ գամեցիք և սպաննեցիք. Աստուած յարութիւն տուաւ անոր լուծելով մահուան կապանքները»:

Այս որ լսեցին՝ զղջացին իրենց սրտերուն մէջ և ըսին Պետրոսին ու միւս աշակերտներուն. "Ի՞նչ պիտի ընենք, եղբայրներ": Պետրոս ըսաւ անոնց "ապաշխարեցե՛ք, և ձեզմէ ամէն մէկը թող մկրտուի Տէր Յիսուս Քրիստոսի անունով՝ մեղքերու թողութեան համար»--Գործք. Բ. 22-24, 37-38:

Մարդկային հոգեբանութեան կառուցուածքը, արդի համալսարաններու ուսուցած *նիւթապաշտ* հոգեբանութեան սկզբունքներով չգործեր, այլ անսպա՛ռ սիրոյ և անսահման անձնագոհութեան սկզբունքներու վրայ կառու-

ցուած է, ու կը ներկայանայ մարդկութեան՝ Քրիստոսի Ս. Խաչելութեան տեսանելի, շօշափելի ու անթերի ներկայացումով, ու կ'ըսէ.

**«Հա՛յր, ներէ ատոնց, որովհետեւ
չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ'ընեն»:**

Այս եզակի ու անմասն զոհողութիւնը Յիսուս ցուցցուց ու պատկերեց Խաչին վրայ, ո՛չ թէ շարժելու համար Հա՛յր Աստուծոյ գուլթը հանդէպ մարդ արարածին, այլ Քրիստոս ուզեց ցուցնել Խաչին վրայ Հօ՛ր Աստուծոյ խորհուրդը Խորին սէրն ու մարդ արարածին կոպտութիւնը, որ իր անմիտ վրէժխնդրութեամբ որքա՛ն կը ցաւցնէ ու տառապանք կը պատճառէ Աստուծոյ բարեգութիւնը ու ողորմած Հոգւոյն:

Քրիստոսի Խաչելութիւնը Գողգոթայի բարձունքին վրայ չվերջացաւ, այլ կը շարունակէ՝ ցարդ, ու մանաւանդ առաւել եւս կը կրկնուի 20րդ Դարու ընթացքին, ծնողներու ու զաւակներու միջեւ: Այժմու սանձարձակ ազատութեան և տոփամուլ հեռատեսիլի պատկերացումներով, պատանիներ ու անչափահաս երիտասարդներ կը խոցոտեն ու կը վիրաւորեն իրենց ծնողաց սրտերն ու հոգիները: Ծնողներ շուարած են ու խռոված, իսկ զաւակներ դարձած են ամբարտաւան, ցանկամուլ, անհնազանդ ու ոճրագործ: Ոչ կառավարութիւնը գիտէ ինչ ընելիք ու ո՛չ ալ դպրոցական դաստիարակները: Պատճա՞ռը, որովհետեւ արդէ Դարը կը փնտռէ այս հարցին լուծումը կրօնական ու հոգեւո՛ր պարունակէն դուրս՝ անաստուած նիւթապաշտութեան մէջ:

Իմ համեստ կարծիքով, ընտանեկան սոյն դժխեմ հարցը, իր պարզ հասկնալի և ըմբռնելի կերպով Աստուած բացատրած է Գողգոթայի սարին վրայ դարեր առաջ:

Մարդու մը **ինքզինքին գալը՝** "նոր ստեղծուած" մը ըլլալը, ապաշխարելը ո՛չ **օրէնքով** կը գործադրուի, ո՛չ կաշառքով կը յաջողի ու ոչ իսկ խօսելով, այլ՝ հոգեկան ու մարմնական **տառապանքով**: Աստուածա-յայտութիւնը՝ առարկայական (կենդանի) ներկայացումն է Հօր Աստուծոյ ներգգայական Սրտին, որ կը տրոփէ անապառօրէն սէր ու շարունակաբար կ'արիւնի մարդոց վայրագութեան պատճառաւ ու կը ներկայանայ մարդ-կութեան՝ մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի սուրբ Խաչելութեամբ:

Զաւակի մը դարձը դէպի տուն, տեղի կ'ունենայ մի միայն ծնողի մը **տառապանքով**, վիշտով ու անսակարկ սիրով: Անմիտ զաւկի մը, բիրտ անչափահասի մը հասկացողութիւնը կը լուսաւորուի միայն, երբ տեսնէ իր ծնողաց արցունքահոս տառապանքը ի՛ր գործած սխալներուն պատճառաւ, ու անոնց ցոյց տուած անհուն սէրը: Այսպիսի զոհաբերութիւն ու անկաշառ սէր ցուցադրող ծնողներէն ումանք, թերեւս, իրենց կենդանութեան չտեսնեն

իրենց հարազատներուն դարձը դէպի պապենական տուն, զոջում ու հաւատք, սակայն անպայման այդ ծնողներուն զոհողութիւնը պիտի վարձատրուի, նոյնիսկ իրենց մահէն յետոյ:

Այն ծնողները, որոնք հաւատով ու աղօթով առ Աստուած, վեհանձնօրէն սէր ցուցուցած են իրենց զաւակներուն ու տառապած անոնց մեղքերուն պատճառաւ, ականատես պիտի դառնան իրենց սիրելիներու դարձին Յարութեան առաւօտուն:

Մեր սիրելի ու արիւնալի Հայ պատմութիւնն ալ համանման է Ս. Խաչելութեան տառապակոծ ցաւին: Հայ ազգին քաջած տառապանքն ու ցաւը դժբախտաբար շարունակ կը վերագրենք Աստուծոյ, ըսելով. «Ու՛ր էր Աստուած ախորի ու գաղթականութեան ընթացքին»:

Երբ հարցումը, փոխանակ վերագրելու Աստուծոյ, բեռցնենք զայն մեր վրայ, ըսելով. «Ու՛ր էին մեր աղաները, ո՞ւր էին Պոլսոյ Հայ Ամիրաները, ինչո՞ւ Հայ իշխանութիւնն ու կուսակցութիւնները չունեցան միասնականութիւն: Եթէ քաղաքական կուսակցութիւնները կը սիրէին Հայ ազգը, ինչո՞ւ համար ազգին սիրոյն չմիացան իրարու հետ ու մէ՛կ ծակատ չկազմեցին: Ինչո՞ւ համար իրարու դէմ դաւեցին... »:

Ո՛չ թէ միայն Հայ ազգը տառապեցաւ, այլ Աստուած ու մեր Ս. Սահակներն ու Մեսրոպները, Վարդաններն ու Ծնորհալիներն ալ տառապեցան, սակայն մեր անզիջող ու անձնասէր հաշիւները, մեր եղբայրատելութիւնն ու վրէժխնդրութիւնը մեզ կոտորեցին:

Ցաւով ու տառապանքով կը գրեմ այս տողերը, որովհետեւ ո՛չ միայն անցեալին, այլ նաեւ ա՛յսօր տակաւին անապաշխար ենք մեր անձնասիրութեամբ, մեր կուսակցական ու եկեղեցական հաշիւներով ու կը վերագրենք մեր ցաւերն ու տառապանքները Հայր երկնաւորին:

Հնչած է ժամը, հասած է օրը մեր *ազգային* զոջումի և ապաշխարութեան: Այսուհետեւ ո՛չ միայն հաւատանք նախանձոտ ու վրէժխնդիր Մովսէս մարգարէին Աստուծոյն, այլ ինչպէս մեր Տէրն ու Խաչեալ Քրիստոս ըսաւ Իր աշակերտներուն, աղաչանօք և սրտանց. «Հաւատացէ՛ք Աստուծոյ, հաւատացէ՛ք նաեւ Ինձի»: Քրիստոսի *ինչի՞ն* հաւատանք: Հաւատալու ենք Քրիստոսի նոր պատուիրանին, որ ըսաւ.

«Նոր պատուիրան կու տամ ձեզի, որ սիրէ՛ք զիրար. ինչպէս ես ձեզ սիրեցի, դու՛ք ալ սիրեցէ՛ք զիրար: Ձեր իրար սիրելով է որ մարդիկ պիտի գիտնան, թէ դու՛ք իմ աշակերտներս է՛ք»--Յով. ԺԳ. 35:

Քրիստոսի աշակերտիլը, ո՛չ վարդապետութեամբ ու ո՛չ ալ Հաւատոյ Հանգանակով է, այլ *եղբայրասիրութեամբ*: Գիտե՞ք որոնք չճանչցան

Յիսուս Քրիստոսը: Փարիսեցիք, դպիրները ու Քրիստոսի ժամանակակից բարեպաշտ կարծուածները: Աստնք բոլորն ալ տեսա՛ն Քրիստոսի հրաշքները, Անոր սիրոյ նայուածքը, մեղաւորներու հանդէպ ցոյց տուած ներումն ու լսեցին երկնաւոր Հօր քարոզները: Այս *Կո՛յր* հոգեւորական կոչուածները հիացա՛ն, ապշեցա՛ն, բայց նախանձեցան ու յետոյ խաչեցին Չայն... :

Ի՞նչ կ'ընենք մենք այսօր: Տեղի՞ կու տանք մեր ամբարտաւան ու փառամոլ քմահաճոյքին, թէ *զղջումի արցունքներով* կը խոստովանինք մեր մեղքերը ու կը հաւատանք Քրիստոսի Սուրբ Խաչելութեան ու կը ջանանք մե՛նք ալ դառնալ Անոր հետ *խաչակից* մեր ազգին մեղքին ու մեր անհամաձայն կենցաղավարութեան ու կուսակցական բաժանումներուն հա՛մար:

Մեր առանձնութեան մէջ երբ խորհինք թէ ի՛նչ կրնանք ընել. աստուածատես մարգարէ Միքիան սապէս կ'ըսէ.

Աստուած քեզի յայտնեց թէ ինչ է աղէկը, ու Տէրը քեզմէ ի՛նչ կը պահանջէ, բայց միայն իրաւունք ընել, ողորմութիւն սիրել ու խոնարհութեամբ բոլ Աստուծոյդ հետ քալել».-Միքիա 2. 8

Քրիստոսի վկաները՝ համաշխարհի նահատակները մէջը ըլլալով Հայ մարտիրոսներ ջանացին ցոլացնել Քրիստոսի ոգին իրենց ամենօրեայ կեանքին, գործունէութեան և անձնազոհութեան մէջ՝ խաչակից ըլլալով իրենց Փրկչին Յիսուս Քրիստոսի:

ԱԼԳԵՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ